

'SKILLS DEMONSTRATIONS'

- Bedømmelse af elevers kompetencer i praktikperioderne
- Erfaringer fra Finland

2008/2009

PROFESSIONSHØJSKOLEN
METROPOL

Nationalt Center for
Erhvervspædagogik

Denne pjeces indeholder en beskrivelse af 'færdighedsdemonstrationer' i elevernes praktikperioder i de finske erhvervsuddannelser. Færdighedsdemonstrationer foretages i praktikvirksomhederne og er en form for mellemevalueringer af elevernes kompetencer i hver praktikperiode, gennemført i samspil mellem elev, praktikvejleder og faglærer.

I pjecen gives en oversigt over baggrund, opbygning og effekter af disse evalueringer. Ydermere peges der på indsatsmuligheder i det danske erhvervsuddannelsessystem, samt barrierer herfor og det potentiale, der kan ligge i denne form for evaluering.

Yderligere information kan fås hos forfatteren, erhvervspædagogisk konsulent Regina Lamscheck-Nielsen, NCE / Professionshøjskolen Metropol.

BAGGRUNDEN FOR SKILLS DEMONSTRATION

Det finske erhvervsuddannelsessystem er i sine hovedtræk og traditionelt skolebaseret - modsat det danske vekseluddannelsessystem, hvor eleverne skifter mellem skole- og praktikperioder, med i alt ca. 25% af den samlede uddannelsestid i erhvervsskolen og 75% i praktikvirksomheden. Dog er det siden 2006 via hovedbekendtgørelse fastlagt i Finland, at eleven tilbringer min. 1/6 del af uddannelsestiden i en praktikvirksomhed, hvor praktikopholdet skal bidrage til opfyldelse af elevens kompetencemål. I praksis gennemfører eleverne dog ofte op til 50% af deres uddannelse i praktik. Også i Finland udarbejdes individuelle uddannelsesplaner sammen med eleverne, hvori bl.a. realkompetencevurdering indgår.

Finland og det finske erhvervsuddannelsessystem

5,3 mio. indbyggere, 17 indbyggere pr. km². Sprog: finsk 93%, svensk 6%.

Medlem af EU siden 1995.

En erhvervsuddannelse varer 3-4 år og svarer til 90 point, hvoraf mindst 20 point skal være opnået i praktikperioder.

Overordnede fokusområder i alle uddannelser er bl.a. anvendelse af moderne teknologier og it, entreprenørskab, høj kvalitet og kundeorientering, håndtering af sikkerhed på arbejdspladsen og internationalisering. Bag uddannelsessystemet ligger et humanistisk livssyn, der bl.a. kommer til udtryk i pointering af værdsættelsen af hvert individ som unikt, selvudvikling og godhed som essentielle dele af den menneskelige natur, accept af og respekt for forskelligheder, samt ansvarlighed og hensyntagen til mindre privilegerede.

Alle parter står bag systemet

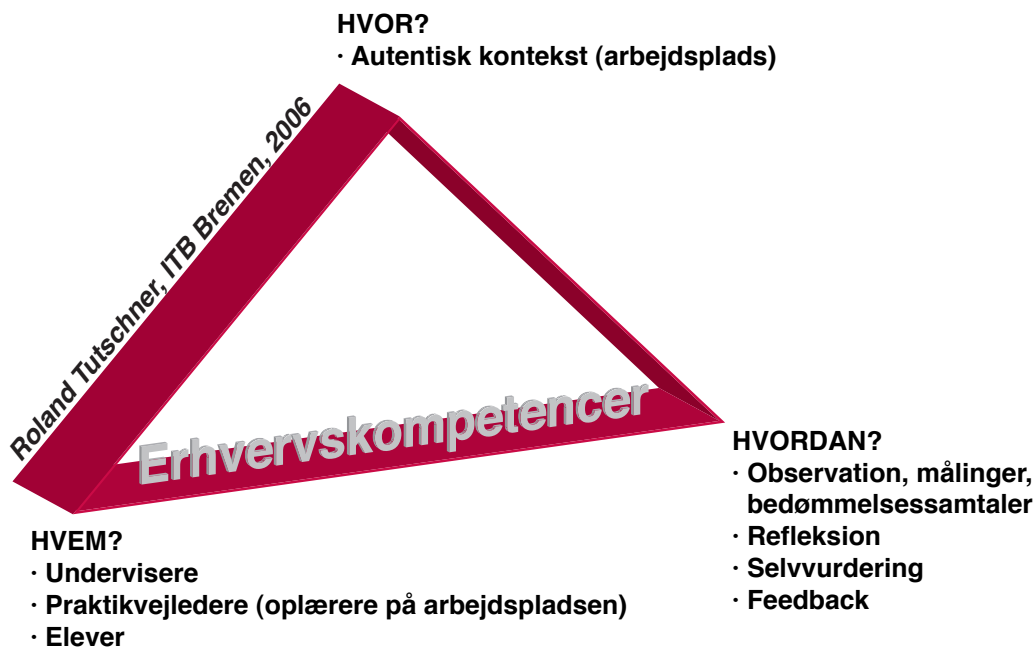
Den nye bekendtgørelse blev støttet og vel modtaget af både arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer. Samtlige parter havde siden 80'erne oplevet et stærkt pres fra brancherne med behov for veluddannet og nytænkende arbejdskraft og dermed for nye uddannelsestiltag.

Brancheorganisationerne blev dybt involveret i udviklingsprocessen og inddraget i beslutningsprocesser. Virksomheder bidrog til udarbejdelse af arbejdsmaterialer. En omfattende informationskampagne med aktive bidrag fra alle parter førte til en umiddelbar accept af det nye system hos samtlige aktører.

Således kunne de første elever forsøgsvis påbegynde deres praktikperioder i 1999. Færdighedsdemonstrationerne er nu en væsentlig bestanddel af det nye system og betegnes som den nøglefaktor, der medførte et omfattende kvalitetsløft i det finske erhvervsuddannelsessystem.

HVAD ER 'SKILLS DEMONSTRATIONS'

I løbet af en finsk erhvervsuddannelse over 3-4 år kan der være ca. 3-5 praktikperioder med en varighed á 3-4 uger. Der tilstræbes at få gennemført en demonstration per praktikperiode. Formålet med demonstrationen er, at eleven dokumenterer sin kunnen ved at vise og beskrive den, samt reflektere over den.

Varigheden af en demonstration er afhængig af faget og opgavens karakter. Alt mellem en time og op til en uge er tænkeligt. Dokumentationen foretages i form af arbejdsresultater, billeder, kunderespons m.m. Praktikvejlederen er i sin funktion som arbejdsleder til stede den største del af tiden, mens elevens faglærer overværer demonstrationen på udvalgte tidspunkter, typisk ved den afsluttende 3-parts-samtale.

Med udgangspunkt i en selvevaluering fra eleven giver faglæreren og praktikvejlederen feedback på elevens demonstration. Det er væsentligt at påpege, at demonstrationen ikke alene er grundlag for en bedømmelse af elevens aktuelle kompetenceniveau, men anvendes aktivt som et udviklingsredskab, der giver en pejling på elevens videre udviklingspunkter.

Fakta

'Skills demonstrations' er gennemført i samtlige brancher. Siden 2006 er 64.000 nye elever startet i en erhvervsuddannelse under den nye lovgivning. De første elever afslutter deres uddannelse i løbet af forår 2009 og modtager som de første deres beviser på gennemførte færdighedsdemonstrationer.

For det meste foregår demonstrationen i virksomheden, kun undtagelsesvist henlægges den til skolen, fx når demonstrationen er til stor ulempe for virksomhedens kunder eller brugere, såsom i sundhedssektoren.

Eleven modtager efter afsluttede 'skills demonstrations' et certifikat, der udstedes af et lokalt udvalg.

Udgifter for 'skills demonstrations'

Det er vanskeligt at esitimere de reelle udgifter for 'skills demonstrations', da disse er forskellige for brancherne og afhængige af bl.a. materialeforbrug. De første beregninger er på vej og publiceres i løbet af sommeren 2009.

Færdighedsdemonstrationer blev indført v.h.j.a. støtte fra Socialfondsmidler med ca. 100 € per elev, udover statens almindelige tilskud til elevernes skoleuddannelse. Driftsomkostningerne for 'skills demonstrations' er holdt på et minimum og beløber sig til ca. 150 € per demonstration, hvilket betales af skolerne. Beløbet dækker underviserens transportudgift. Underviserens tidsforbrug er dækket af skolen, idet undervisere er tildelt 1-2 timer per uge for vejledningsopgaver. Praktikvejlederen indgår i driften på arbejdspladsen. Hvis omstændigheder kræver, at praktikvejlederen kommer til skolen, bærer skolen denne udgift. Den aktuelle trend med øget anvendelse af it-medier mindsker omkostningerne og tidsforbruget yderligere.

Tidligere modstand hos skoler imod omkostningerne er blevet opvejet gennem fordelene, fx øget kvalitet i uddannelserne og besparelser ved andre testformer.

METODIKKEN

Feedback-delen i en 'skills demonstration' foregår efter en 360° feedback-model, hvor bedømmelserne foretages inden for seks forskellige områder og med udgangspunkt i elevens selvsvurdering:

6. Overordnede kompetencer, såsom
entreprenørskab, kvalitetsbevidsthed,
kundeorientering, hensigtsmæssig brug af IT,
international bevidsthed,
kritisk forbrugerbevidsthed, m.fl.

1. Beherskelse af arbejdsmetoder,
værktøj og materialer

5. Faglige kernekompetencer

2. Beherskelse af arbejdsprocessen:
Planlægning, gennemførelse,
evaluering og videreudvikling

4. Sikker adfærd på
arbejdspladsen

3. Grundlæggende viden om arbejdet

4

Vurderingerne relaterer til kompetencemålene fra elevens uddannelse. I feedback samtalen har underviseren den bærende rolle i kraft af sin pædagogiske ekspertise og kendskab til bedømmelser. Virksomhedernes praktikvejledere bliver trænet i anvendelse af spørge- og evalueringsskemaer.

KVALITETSSIKRING AF 'SKILLS DEMONSTRATIONS'

Skole- og virksomhedsdeltagerne i en 'skills demonstration' kvalificeres til at kunne gennemføre feedback-samtalen.

Praktikvejlederne anbefales at deltage i et 2-ugers program, som udbydes som fleksible løsninger af erhvervsskoler. Har man gennemført dette program, findes der diverse efteruddannelsesmuligheder med en varighed fra 2 timer op til 1-2 dage.

Underviserne opkvalificeres ved at være i praktikophold i en for dem fagrelevant virksomhed. I perioden 2000-2006 havde omkring 50% af underviserne "worklife periods" med en varighed på op til 2 måneder. Man tilstræber regelmæssige aktualiseringer.

Resultaterne af 'skills demonstrations' dokumenteres i elevens portfolio. Tendensen går hen imod øget anvendelse af virtuelle medier, såsom digital billed- og filmdokumentation samt inddragelse af sociale platforme som Messenger eller Skype.

EFFEKTEN

Der er blevet gennemført en række evalueringsstudier med observationer og interview, bl.a. af HAMK University for Applied Sciences i Hämeenlinna.

Effekt på elever, undervisere og praktikvejledere

Undersøgelserne har dokumenteret, at eleverne værdsætter at kunne foretage selvurderinger i feedback-samtalen. Feedback-processerne anses som central del af læreprocessen og udvikling af den faglige identitet. En realistisk vurdering af egne evner hjælper eleverne at iagttage udviklingen af deres kompetencer.

Undervisere og praktikvejledere anser især autenticiteten i skills 'demonstrations' for væsentligt, da det er reelle arbejdspræstationer, der vurderes i deres naturlige sammenhænge.

'Skills demonstrations' kan også afdække læringsvanskeligheder eller andre problemer hos eleven, da der ofte iværksættes en proces i samtalerne, hvor årsager til en mangelfuld præstation belyses. Dermed kan der søges proaktivt efter løsninger.

Samtalerne i 'skills demonstrations' danner ikke alene grundlag for en faglig bedømmelse og understøttelse af læreprocessen. I bedste fald foranlediger de også refleksion, åbne diskussioner og bidrager til udvikling hos alle involverede.

Effekt på det finske erhvervsuddannelsessystem

Praktikvejledere beretter, at de nu i højere grad engagerer sig i oplæringen af eleverne. Det er interessant at fremhæve, at eleverne har haft en positiv indflydelse på praktikvejledernes motivation og perspektiver for deres arbejde, samt ønsket om selv at videreudvikle sig. Dog har enkelte oplærere påpeget vanskeligheden ved at skulle få det daglige arbejdspress til at hænge sammen med oplæringsopgaverne.

Færdighedsdemonstrationerne anses som et bidrag til bedre at kunne linke uddannelsesverdenen og arbejdslivet.

Erhvervsskolerne har været nødt til at indstille sig på arbejdsrelateret læring og vurdering af præstationer i praksis. Underviserne inddrager derfor nu i højere grad erhvervslivets behov i undervisningen ved at have forstærket fokus på netop det indhold i skoleperioderne, der kan understøtte praktikforløbene og 'skills demonstrations'.

Underviserne er samtidigt nødt til selv at deltage i praksisefteruddannelse, for at opdatere deres faglige viden, mens virksomhedernes praktikvejledere er nødt til at sætte sig ind i uddannelsesplaner og kompetencemål.

En generel tendens er, at eleverne efter indførelse af 'skills demonstrations' er blevet bedre kvalificeret og dermed bedre forberedt på starten af deres arbejdsliv.

'Skills demonstrations' er indirekte blevet en kvalitetssikring af erhvervsuddannelsessystemet i Finland. Den faglige aktualisering og udvekslingen mellem skole/virksomhed er blevet uundgåelige.

Flow'et mellem top-down og bottom-up understøttes, ved at lokale behov inddrages i udvikling af de lokale uddannelsesplaner i langt større omfang end tidligere, og der tages hensyn til konklusioner på baggrund af 'skills demonstrationerne' ved den videre udvikling på nationalt niveau.

PROBLEMSILLINGER

'Skills demonstrations' er kommet fra en forsøgsfase til en varig og bred implementering. Startvanskelighederne var især at kunne iværksætte afholdelsen i virksomheden. Sidenhen er der blevet skabt mange eksempler på god praksis, som aktørerne nu benytter som rollemønstre.

Da det finske system hovedsageligt er skolebaseret, var mange undervisere skeptiske i starten. Især lærere, der var forankret i det forhenværende test-relaterede system, udviste tydelig modstand. Indførelsen af 'skills demonstrations' har nemlig betydet at måden at evaluere på er blevet ensrettet. Dette blev oplevet som en belastning af de etablerede undervisere, der havde udviklet deres egne systemer til at bedømme og evaluere.

Der findes stadig undervisere, der har svært ved den praksisrelaterede tilgang til uddannelserne. Typisk er det de mere nytænkende og engagerede undervisere, der melder sig først til praksisefteruddannelse, hhv. overtager rollen som kontaktpersoner eller train-the-trainers for praktikvejledere.

På læreruddannelsesinstitutionerne tales der om et kulturelt problem, der formodentligt vil blive mindre med tiden. For at fremme udviklingen, er skoleledelserne tæt inddraget i udviklingsprocesserne.

...og den videre udvikling

Selvom det nye evalueringssystem har bevist sin bæredygtighed, er det under stadig videreudvikling. Man forsøger at bygge på de første erfaringer og opererer nu med flere modeller ved at relatere til de forskellige forhold i brancherne.

Videreudviklingen drives fremad af den voksende gruppe erfarne undervisere og trænere. De mest engagerede undervisere har fået roller som trainers-of-trainers, altså at optimere systemet ved at uddanne de undervisere, der oplærer praktikvejlederne.

ER KONCEPTET BRUGBART I DANMARK?

6

Det danske EUD-system har som centrale elementer flere kendetegn, der falder sammen med forudsætningerne i de finske 'skills demonstrations':

- Praktik-, hhv. skoleperioder er en naturlig bestanddel i det danske vekseluddannelsessystem.
- Et tæt skole-/virksomhedssamspil er nødvendigt bl.a. gennem elevernes individuelle uddannelsesplaner.
- Portfolioen (fagafhængigt kaldt uddannelsesbog, logbog el. andet) skal være et centralt omdrejningspunkt i elevens uddannelse, både som dokumentations- og præsentationsværktøj og som refleksionsredskab. Portfolioen har et stort potentiale for at linke læringsprocessen i skolen med læring i virksomheden.
- Den afsluttende fagprøve/svendeprøve foregår i samarbejde mellem skole og virksomhed.

En overlapning med de finske intentioner er altså givet. Nyt og anderledes for danske forhold er:

- Skoleaktører og virksomhedsaktører gennemfører i løbet af elevens uddannelse regelmæssige evalueringer sammen i praksis.
- Undervisere og praktikvejledere opkvalificeres for at kunne gennemføre disse evalueringer. Opkvalificeringerne foregår for undervisernes vedkommende i erhvervets faglige praksis, for praktikvejledernes vedkommende inden for skolens faglige område, nemlig pædagogikken.
- Eleven kan ikke undgå systematisk at forholde sig til sin egen udvikling ved realistisk at skulle vurdere egne præstationer.

Kommentarer og anbefalinger

De finske forskere anbefaler deres procesorienterede evalueringsmetodik som særligt fremmende for elevens læringsproces og som et incitament for skole-/virksomhedssamspil. – Hvad siger danske aktører?

Enkelte repræsentanter fra faglige udvalg har forholdt sig interesseret og kritisk til konceptet:

"Instrumentet kan være et godt evalueringsinstrument og kan også medvirke til videreudvikling af optimale læringselementer."

"At afholde færdighedsdemonstrationer ved afslutningen af hver praktikperiode er i princippet en god idé. Det kræver dog udviklingen af et testsystem eller spørgeramme, der kan anvendes nationalt."

"'Skills demonstration' kan være den kvalitetsstyringsdokumentation, som vi i Danmark ikke har i praktikken."

"Styrken er, hvis systemet er nationalt og stabilt, at man får en kvalitetsvurdering af erhvervsuddannelserne. Resultaterne kan også danne grundlag for vurdering af sværhedsgrad og indhold i uddannelserne. Eleverne testes i virkelighedsnære situationer, og praktikstedet får større indsigt i og fornemmelse for de krav der stilles til oplæring og oplærerne og eventuelle skuemestre."

"Evalueringerne giver lærerne lejlighed til at komme ud og forholde sig til forskellige virksomheders virkeligheder."

"6-punkts-evalueringsmodellen kan tænkes som inspiration til en model, der dog skal kunne passe til danske forhold og til branchernes behov."

Som forbehold blev især nævnt:

"Vi bruger gerne enhver model, parterne kan blive enige om. Det bliver dog kritisk, hvis nationale modeller tvinges ned over hovedet på bestemte brancher. De vil blive anvendt uden ægte effekt."

"Hvis vi indførte en slags skills demonstrations, skal disse tilpasses vores svendepøve model. Det skal kunne spille sammen og tænkes sammen."

Interviewpersonerne gjorde desuden opmærksom på problematikken omkring en potentiel finansiering under danske forhold:

"'Skills demonstration' kræver involvering af organisations- eller skolefolk, der skal have løn for den anvendte tid." "Selv hvis der er gode perspektiver - hvem skulle betale?"

Ydermere blev der stillet spørgsmål til behov for en uddybning af de elementer, der havde den afgørende positive effekt på kvalitetsudvikling af EUD i Finland:

"Hvad var det der gjorde, at erhvervsuddannelserne fik det løft, de tilsyneladende fik? Var det kvaliteten af undervisningen, omgivelserne, lærernes kvalifikationer, opkvalificering af oplærerne, kvalitetsstyringen gennem tests, større finansiel opbakning, landsdækkende reklame eller hvad?"

De danske aktører anbefalede klart at bevare og udbygge kontakten til de finske aktører, at observere hinandens justeringer og muligvis inspirere hinanden ved nye udviklingstiltag.

Således vil udveksling af "best practise" muligvis kunne blive til "next practise"?!

BAGGRUNDSOPLYSNINGER

Denne pjece er støttet af Erhvervsuddannelsernes Internationale Innovationslegat (EILL), som har finansieret det studiebesøg i Hämeenlinna, Finland, der ligger til grund for pjecens beskrivelse af 'skills demonstrations'. Besøget fandt sted i november 2008, og der er efterfølgende foretaget online interview og indsamling af supplerende materialer. Desuden har medlemmer af flere faglige udvalg bidraget med kommentarer og anbefalinger (vinter 2008/2009). Yderligere informationsmateriale indgår i den europæiske TrainerGuide på engelsk.

HENVISNINGER

- The Finnish National Board of Education www.oph.fi

HAMK University for Applied Sciences, Hämeenlinna, Finland:

- Seija Mahlamäki-Kultanen, „Skills demonstrations: A possibility for meaningful co-operation with work-life in internationalizing vocational education”.
- Interview og korrespondance med Research and Development Manager Martti Majuri, jan. – marts 2009.
- Statistisk materiale fra Project Manager, senior lecturer Matti Kurikka, april 2009, samt kvalificering af praktikvejledere: ”Training the working place instructors (trainers) in KOKEVA Osaaja-project”, 2009.
- Carina Nordman-Byskata & Annika Sacklén ”Nordisk jämförelse av lärande som sker på en arbetsplats och elevbedömning på basis av yrkesprov”, Utbildningstyrelsen, Helsingfors, 2008.
- Rudolf Tutschner, Institut Technik und Bildung, Bremen, „Skills Demonstrations“ - die Einführung praxisbezogener Beurteilungs- und Prüfungsverfahren in die Berufsausbildung in Finnland“, under henvisning til bl.a. Stenström, M.-L., Lane, K., & Karvonen, L. (2006) “Practice-oriented assessment – towards quality assurance through vocational skills demonstrations”.
- European TrainerGuide – a webtool for in-company trainers, www.trainerguide.eu (lanceres i dec. 2009).

8

JA TAK, JEG VIL GERNE MODTAGE INVITATIONER TIL NCE-AKTIVITETER OM PRAKSISLÆRING OG INTERNATIONALISERING.

ORGANISATION

KONTAKTPERSON

ADRESSE

POSTNR./BY

TLF.

E-MAIL